

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MELHIORA VATELĒ [*MELCHIOR WATHELET*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2013. gada 29. maijā¹

Lieta C-132/12 P

**Stichting Woonpunt,
Stichting Havensteder , agrāk Stichting Com.wonen,
Woningstichting Haag Wonen,
Stichting Woonbedrijf SWS Hhvl
pret**

Eiropas Komisiju

Apelācija — Nīderlandes Karalistes piešķirta atbalsta shēma sociālo mājokļu sabiedrībām — Lēmums, ar kuru tiek atzītas par saistošām Nīderlandes iestāžu uzņemtās saistības, lai nodrošinātu atbilstību Savienības tiesībām — Nīderlandes iestāžu paredzēts atbalsts īpašam projektam attiecībā uz mazāk attīstītām pilsētas teritorijām — Lēmums, ar kuru atzīta shēmas saderība ar kopējo tirgu — LESD 263. panta ceturrtā daļa — “Reglamentējoša akta, kas fizisku vai juridisku personu skar tieši, bet nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem” jēdziens

I – Ievads

1. Šī lieta attiecas uz apelācijas sūdzību, ko mājokļu sabiedrības (“woningcorporaties”, turpmāk tekstā – “wocos”) *Stichting Woonpunt*, *Stichting Havensteder*, agrāk – *Stichting Com.wonen*, *Woningstichting Haag Wonen* un *Stichting Woonbedrijf SWS Hhvl* iesniegušas par Vispārējās tiesas 2011. gada 16. decembra rīkojumu lietā T-203/10 *Stichting Woonpunt* u.c./Komisija (turpmāk tekstā – “pārsūdzētais rīkojums”).

2. Vispārējā tiesa ar pārsūdzēto rīkojumu atzina par nepieņemamu to prasību atcelt Komisijas 2009. gada 15. decembra Lēmumu C(2009) 9963, galīgā redakcija, par valsts atbalstu E 2/2005 un N 642/2009 – Nīderlande – Pastāvošs atbalsts un īpašs atbalsts katram projektam mājokļu sabiedrību labā (turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums”). Vispārējā tiesa nosprieda, ka strīdīgais lēmums daļā par pastāvošo atbalstu E 2/2005 uz apelācijas sūdzības iesniedzējam attiecās tikpat lielā mērā kā uz jebkuru citu saimnieciskās darbības subjektu, kurš pašlaik vai potenciāli ir tādā pašā situācijā, un ka tikai *wocos* statuss, kas ir noteikts saskaņā ar objektīviem kritērijiem, tādējādi nav pietiekams, lai pierādītu individuālas skaršanas esamību. Vispārējā tiesa atzina, ka tās strīdīgā lēmuma daļas, kas attiecas uz jauno atbalstu N 642/2009, atcelšana nedos labumu apelācijas sūdzības iesniedzējam un ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav pierādījušas interesi celt prasību par minētā lēmuma atcelšanu.

¹ — Oriģinālvaloda – franču.

3. Pārsūdzētajā rīkojumā Vispārējā tiesa līdz ar to pārbaudīja tikai to, vai ir izpildīti bijušā EKL 230. panta ceturtajā daļā paredzētie nosacījumi par interesi celt prasību un individuālo skaršanu. Tomēr, stājoties spēkā Lisabonas līgumam (pirms strīdīgā lēmuma pieņemšanas), fiziskām vai juridiskām personām, kuras vēlas celt prasību par tiesību akta atcelšanu, ir trešā iespēja. LESD 263. panta ceturtais daļas beigās tagad ir paredzēta iespēja celt prasību atcelt reglamentējošus aktus, kas tās skar tieši, bet kas nav saistīti ar īstenošanas pasākumiem.

4. Šajos secinājumos, ciktāl saskaņā ar LESD 263. pantu celtās prasības pieņemamība ir obligāti izskatāms jautājums, es ierosinu Tiesai pārbaudīt, vai šajā lietā var tikt piemērotas LESD 263. panta ceturtais daļas beigas. Es arī norādišu, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, neveicot minēto izvērtējumu. Tālāk es aicināšu Tiesu pieņemt galīgo lēmumu šajā jautājumā, atzīt prasību par pieņemamu, ciktāl tā attiecas uz lēmuma daļu par atbalstu E 2/2005, un nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemj par pārējo daļu pēc būtības².

II – Tiesvedības priekšvēsture

5. Apelācijas sūdzības iesniedzējas ir Nīderlandē dibinātas *wocos*. Tās ir bezpeļņas organizācijas, kuru uzdevums ir iegādāties, būvēt un izīrēt mājokļus, kas galvenokārt paredzēti nelabvēlīgā situācijā nonākušu personu un sociāli nelabvēlīgu grupu vajadzībām. *Wocos* veic arī citas darbības, piemēram, būvē un izīrē dzīvokļus par augstāku ires maksu, būvē dzīvokļus pārdošanai, kā arī būvē un izīrē sabiedriskās ēkas.

A – Atbalsts E 2/2005 (*pastāvošs atbalsts*)

6. Nīderlandes iestādes 2002. gadā paziņoja Eiropas Komisijai par vispārējo valsts atbalsta shēmu, kas paredzēta *wocos*. Komisija atzina, ka *wocos* finansēšanas pasākumi var tikt uzskatīti par pastāvošu atbalstu, tāpēc Nīderlandes iestādes atsauca savu paziņojumu.

7. Tomēr Komisija 2005. gada 14. jūlijā Nīderlandes iestādēm nosūtīja vēstuli atbilstoši 17. pantam Padomes 1999. gada 22. marta Regulā (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [EKL 88.] panta piemērošanai (OV L 83, 1. lpp.), kurā apšaubīja atbalsta E 2/2005 saderību ar kopējo tirgu. Ievadā Komisija šajā vēstulē norādīja, ka Nīderlandes iestādēm ir atkārtoti jānosaka *wocos* uzticētie uzdevumi sabiedrisko pakalpojumu jomā tādējādi, ka sociālie mājokļi tiek rezervēti skaidri noteiktai mērķgrupai – nelabvēlīgā situācijā nonākušām personām vai sociāli nelabvēlīgām grupām. Tā piebilda, ka *wocos* visas saimnieciskās darbības ir jāveic tirgus apstākļos un ka tās nevar saņemt valsts atbalstu. Visbeidzot, Komisija atzina, ka sociālo mājokļu piedāvājums būtu jāpielāgo nelabvēlīgā situācijā nonākušu personu vai sociāli nelabvēlīgu grupu pieprasījumam.

8. Pēc šīs vēstules nosūtīšanas Komisija un Nīderlandes iestādes uzsāka sarunas par attiecīgās atbalsta shēmas pielāgošanu atbilstoši LESD 106. panta 2. punktam.

9. *Vereniging van Institutionele beleggers jo Vastgoed, Nederland* (Nīderlandes Karalistes Institucionālo nekustamā īpašuma investoru asociācija) 2007. gada 16. aprīlī iesniedza sūdzību Komisijai par atbalsta shēmu, kas piešķirta *wocos*. 2009. gada jūnijā šai sūdzībai pievienojās *Vesteda Groep BV*.

10. Nīderlandes iestādes 2009. gada 3. decembra vēstulē apņēmas grozīt vispārējo valsts atbalsta shēmu, kas paredzēta *wocos*, un nosūtīja Komisijai vairākus priekšlikumus šo saistību izpildei.

2 — Par lietu, kurā Tiesa rīkojās tāpat, skat. 2011. gada 13. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-463/10 P un C-475/10 P *Deutsche Post* un Vācija/Komisija (Krājums, I-9639. lpp., 77.–82. punkts).

11. Uz šī pamata tās pieņēma jaunus noteikumus, kas tika iekļauti jaunā ministrijas dekrētā un jaunā likumā par mājokļiem, kuru stāšanās spēkā tika noteikta attiecīgi 2010. gada 1. janvārī un 2011. gada 1. janvārī.

12. Par Nīderlandes iestāžu ierosinātās *wocos* jaunās finansēšanas sistēmas saderību Komisija strīdīgā lēmuma motīvu daļas 72. apsvērumā secināja, ka “atbalsts sociālo mājokļu pasākumiem, t.i., mājokļu būvniecībai un izīrēšanai privātpersonām, tostarp papildu infrastruktūras būvniecībai un uzturēšanai [..], ir saderīgs ar LESD 106. panta 2. punktu”. Tādējādi Komisija akceptēja pienākumus, kurus Nīderlandes iestādes apņēmas pildīt, un pieņēma strīdīgo lēmumu.

B – Atbalsts N 642/2009 (jauns atbalsts)

13. Nīderlandes iestādes 2009. gada 18. novembrī paziņoja par jaunu atbalsta shēmu mazāk attīstītu pilsētas rajonu atjaunošanai. *Wocos*, kas darbojas atlasītajos rajonos, izmanto jauno shēmu, kas atzīta par “īpašu atbalsts katram projektam, kuru īsteno atsevišķos rajonos”. Šī shēma bija jāpiemēro ar tādiem pašiem nosacījumiem kā atbalsta shēma E 2/2005, kas tika grozīta, ņemot vērā pienākumus, kurus Nīderlandes iestādes apņēmas pildīt.

14. Atbalstam N 642/2009 bija paredzētas tiešas dotācijas no *Centraal Fonds Volkshuisvesting* (Centrālais Mājokļu fonds) ar mērķi īstenot konkrētus mājokļu būvniecības un izīrēšanas projektus ierobežotās ģeogrāfiskās teritorijās, kas ir visnabadzīgākās pilsētu pašvaldības. To finansēšana bija jānodrošina, ieviešot jaunu nodokli attiecībā uz *wocos*, kas darbojas ārpus jutīgajām pilsētas teritorijām.

15. Strīdīgajā lēmumā Komisija atzina, ka atbalsts N 642/2009 ir saderīgs ar kopējo tirgu. Tā nosprieda, ka “atbalsts mājokļu būvniecībai un izīrēšanai privātpersonām, tostarp papildu infrastruktūras būvniecībai un uzturēšanai, un vispārējas nozīmes ēku būvniecībai un nomai ir saderīgs ar LESD 106. panta 2. punktu”. Tādējādi tā nolēma necelt iebildumus pret paziņotajiem jaunajiem pasākumiem.

III – Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais rīkojums

16. Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2010. gada 30. aprīlī, apelācijas sūdzības iesniedzējas atbilstoši LESD 263. pantam cēla prasību atcelt strīdīgo lēmumu.

17. Savas prasības pamatojumam apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzīja vairākus pamatus. Tomēr, tā kā Komisija apstrīdēja minētās prasības pieņemamību, Vispārējā tiesa nolēma vispirms pieņemt lēmumu šajā jautājumā.

18. Šajā ziņā Komisija norādīja, ka, pirmkārt, strīdīgais lēmums, ciktāl tas attiecas uz atbalstu E 2/2005, apelācijas sūdzības iesniedzējas neskar individuāli LESD 263. panta izpratnē un, otrkārt, ka tām nav intereses celt prasību pret strīdīgo lēmumu daļā par atbalstu N 642/2009.

19. Vispārējā tiesa konstatēja, ka strīdīgais lēmums, ciktāl tas attiecas uz atbalstu E 2/2005, nav adresēts apelācijas sūdzības iesniedzējām. Šajā ziņā tā, pirmkārt, atgādināja pastāvīgo judikatūru, kurā norādīts, ka uzņēmums nevar apstrīdēt Komisijas lēmumu, ar kuru tiek aizliegta atbalsta shēma konkrētajā nozarē, ja attiecīgais lēmums skar to tikai tādējādi, ka tas darbojas attiecīgajā nozarē vai arī ir potenciāls minētā atbalsta saņēmējs. Otrkārt, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tas pats ir piemērojams attiecībā uz prasību atcelt lēmumu, kurā Komisija, ņemot vērā pienākumus, kurus valsts iestādes apņēmušas pildīt, paziņo, ka attiecīgā grozītā atbalsta shēma ir saderīga ar kopējo tirgu.

20. Šajā gadījumā Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 31. un 32. punktā konstatēja, ka, pirmkārt, *wocos* statuss ticis piešķirts, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, kuriem var atbilst nenosakāms uzņēmēju skaits. Otrkārt, minētā rīkojuma 33. punktā tā atgādināja, ka *wocos* varēja būt tikai potenciālas atbalsta shēmas saņēmējas, jo Komisijas pārbaude bija “iepriekšēja pārbaude” attiecībā uz atbalsta shēmu, kas tika grozīta, ņemot vērā pienākumus, kurus valsts iestādes apņēmas pildīt.

21. Vispārējā tiesa no tā secināja, ka tikai *wocos* statuss vien neļauj atzīt, ka šos uzņēmumus individuāli skar strīdīgais lēmums daļā par atbalstu E 2/2005.

22. Turklāt, runājot par strīdīgā lēmuma daļu, kura attiecas uz jaunu atbalstu N 642/2009 un ar kuru šis atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu, Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 63. punktā nosprieda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav pierādījušas savu interesi celt prasību un ka šis lēmuma daļas atcelšana nevar tām dot nekādu labumu.

23. Tādējādi Vispārējā tiesa nosprieda, ka prasība ir nepieņemama.

IV – Apelācijas sūdzība

24. Ar apelācijas sūdzību, kas Tiesas kancelejā iesniegta 2012. gada 9. martā, apelācijas sūdzības iesniedzējas ierosināja šo apelācijas tiesvedību. Tās lūdz Tiesu pilnībā vai daļēji atcelt pārsūdzēto rīkojumu un nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai. Tās arī lūdz piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

25. Savas apelācijas sūdzības pamatojumam apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirza trīs pamatus. Pirmais un otrais pamats attiecas uz Vispārējās tiesas apsvērumiem par lēmuma daļu saistībā ar atbalstu E 2/2005, trešais pamats attiecas uz apsvērumiem saistībā ar atbalstu N 642/2009, proti:

- ar pirmo pamatu apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka pārsūdzētajā rīkojumā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, nepareizi ir novērtēti attiecīgie fakti un nav norādīts pamatojums, nospriežot, ka prasības pieņemamība ir atkarīga no tā, vai tās faktiski vai potenciāli gūst labumu no esošajiem pasākumiem,
- ar otro pamatu tās apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka tās nepieder *wocos* ierobežotam lokam, kas saņem atbalstu E 2/2005, un
- visbeidzot, izvirzot trešo pamatu, tās uzskata, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nolemjot, ka tām nav interese celt prasību par strīdīgo lēmumu, ciktāl tas attiecas uz atbalstu N 642/2009.

26. Atbildot uz Tiesas jautājumiem, apelācijas sūdzības iesniedzējas precizē, ka, ja nevar tikt uzskatīts, ka strīdīgais lēmums tās skar individuāli, tās tomēr var lūgt atcelt tiesību aktu, jo tas ir reglamentējošs akts, kas tās skar tieši, bet kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem.

A – Par trešo pamatu attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju interesi celt prasību

27. Interese celt prasību atbilst interesei atcelt pieņemto tiesību aktu. Šai atcelšanai pašai par sevi ir jārada tiesiskas sekas prasītājam³, t.i., precīzāk, jāspēj dot labumu⁴.

3 — 1986. gada 24. jūnija spriedums lietā 53/85 *Akzo Chemie un Akzo Chemie UK/Komisija* (*Recueil*, 1965. lpp., 21. punkts).

4 — It īpaši skat. 2008. gada 28. februāra spriedumu lietā C-17/07 P *Neirinck/Komisija* (45. punkts), kā arī 2011. gada 13. oktobra spriedumu apvienotajās lietās *Deutsche Post* un *Vācija/Komisija* (minēts iepriekš, 37. punkts).

28. Pārsūdzētajā rīkojumā Vispārējā tiesa skaidri ir lēmusi par apelācijas sūdzības iesniedzēju interesi celt prasību saistībā ar atbalstu N 642/2009, savukārt Komisija šo apelācijas sūdzības iesniedzēju interesi apstrīdēja. Tomēr Vispārējā tiesa nav pārbaudījusi, vai šis nosacījums ir izpildīts attiecībā uz strīdīgā lēmuma daļu par atbalstu E 2/2005.

29. Interese celt prasību ir jebkuras tiesvedības svarīgs un būtisks priekšnosacījums⁵. Tās neesamība ir absolūts šķērslis tiesvedībai, un Tiesa to var izvirzīt pēc savas ierosmes⁶. Tāpēc es uzskatu, ka gadījumā, ja Tiesa piekritis maniem secinājumiem par citiem iespējamiem nepieņemamības iemesliem, ir jāizskata jautājums par divām strīdīgajām atbalsta shēmām.

1) Atbalsts N 642/2009 un interese celt prasību

30. Norādot, ka strīdīgajā lēmumā par saderīgu ticis atzīts jaunais atbalsts, kura potenciālās saņēmējas bija apelācijas sūdzības iesniedzējas, Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 63. punktā nosprieda, ka strīdīgā lēmuma atcelšana nedotu tām labumu un ka tās nav pierādījušas savu interesi celt prasību.

31. Saskaņā ar apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzīto trešo pamatu savas apelācijas sūdzības atbalstam Vispārējās tiesas vērtējumā esot pieļauta kļūda tiesību piemērošanā. Tās uzskata, ka tām ir interese lūgt atcelt strīdīgo lēmumu, jo Komisija paziņoja, ka atbalsts N 642/2009 ir saderīgs ar kopējo tirgu tikai tad, ja, to piešķirot, tiek ievēroti tādi paši nosacījumi, kādi tie ir pastāvošajā atbalsta shēmā E 2/2005. Tādējādi strīdīgais lēmums tām kā atbalsta saņēmējām rada nelabvēlīgas tiesiskās sekas, jo attiecīgais jaunais atbalsts var tikt piešķirts tikai saskaņā ar ierobežojošiem nosacījumiem, kas uzskaitīti strīdīgajā lēmumā.

32. Tiek minēti trīs argumenti. Vispirms Vispārējā tiesa esot kļūdaini atzinusi, ka atbalsta shēmas N 642/2009 piemērošanas nosacījumi tika izstrādāti pēc valsts iestāžu, nevis pēc Komisijas ierosmes. Tālāk Vispārējā tiesa arī neesot varējusi secināt, ka apelācijas sūdzības iesniedzējam nav intereses celt prasību, tāpēc ka nebija droši, ka Komisija apstiprinātu atbalsta shēmu citos apstākļos. Visbeidzot, šādos apstākļos Vispārējā tiesa neesot izskatījusi sūdzību par apelācijas sūdzības iesniedzēju procesuālo tiesību ievērošanu.

33. Jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 256. pantu un Eiropas Savienības Tiesas statūtu 58. panta pirmo daļu apelācijas sūdzību var iesniegt tikai par tiesību jautājumiem. Vispārējā tiesa tādējādi ir vienīgā, kuras kompetencē ir, pirmkārt, konstatēt faktus, izņemot gadījumu, kad šo konstatējumu materiālā neprecizitāte izriet no šai tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, un, otrkārt, veikt šo faktu vērtējumu. Ja Vispārējā tiesa ir konstatējusi vai novērtējusi faktus, tad saskaņā ar LESD 256. pantu Tiesas kompetencē ir tikai pārbaudīt šo faktu juridisko kvalifikāciju un tiesiskās sekas, kuras Vispārējā tiesa ir paredzējusi.

34. Tādējādi Tiesas kompetencē nav nedz konstatēt faktus, nedz principā pārbaudīt pierādījumus, ko Vispārējā tiesa ir pieņēmusi šo faktu atbalstam. Ja šie pierādījumi ir atbilstoši iegūti un ir ievēroti vispārējie tiesību principi un piemērojami procesuālie noteikumi attiecībā uz pierādīšanas pienākumu un pierādījumu sniegšanu, iesniegto pierādījumu izvērtējums ir jāveic Vispārējai tiesai pašai. Tādēļ šis izvērtējums, ja vien nav sagrozīti šie pierādījumi, nav tiesību jautājums, kas kā tāds ir jāpārbauda Tiesai apelācijas tiesvedībā⁷.

5 — 1989. gada 31. jūlija rīkojums lietā 206/89 R S./Komisija (*Recueil*, 2841. lpp., 8. punkts).

6 — 1987. gada 7. oktobra rīkojums lietā 108/86 d. M./Padome un ESK (*Recueil*, 3933. lpp., 10. punkts).

7 — It īpaši skat. 2008. gada 10. jūlija spriedumu lietā C-413/06 P *Bertelsmann* un *Sony Corporation of America/Impala* (Krājums, I-4951. lpp., 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

35. Šajā gadījumā, apgalvojot, ka Vispārējā tiesa ir kļūdaini konstatējusi, ka atbalsta shēmas N 642/2009 piešķiršanas nosacījumus ir ierosinājušas Nīderlandes iestādes, nevis Komisija, apelācijas sūdzības iesniedzējas apstrīd Vispārējās tiesas veikto strīdīgā lēmuma pieņemšanas apstākļu novērtējumu, tomēr tās neatsaucas uz faktu sagrozišanu.

36. Ar otro argumentu apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai, ka, lai konstatētu intereses celt prasību neesamību, tā ir pamatojusies uz to, ka nebija droši, ka Komisija būtu apstiprinājusi atbalsta shēmu citos apstākļos. Jānorāda, ka šis arguments ir vērst pret pakārtotu Vispārējās tiesas pamatojumu, kura atspēkojums neļautu atzīt apelācijas sūdzības iesniedzēju interesi celt prasību. Turklāt es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzami kļūdaini interpretē pārsūdzētā rīkojuma 59. punktu. No šī punkta formulējuma neizriet, ka [apelācijas sūdzības iesniedzējām] nav intereses celt prasību tāpēc, ka nebija droši, ka Komisija apstiprinātu atbalsta shēmu citos apstākļos, kas tām būtu bijuši labvēlīgāki. Vispārējā tiesa vienkārši vēlējas uzsvērt, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas, ņemot vērā šīs lietas apstākļus, nevar atsaukties uz situāciju pirms strīdīgā lēmuma pieņemšanas, kas tām būtu bijusi labvēlīgāka, jo tām pēc definīcijas nav iegūtu tiesību saņemt jaunu atbalstu, kura iepriekšēju pārbaudi vēl veica Komisija.

37. Attiecībā uz trešo argumentu trešā pamata atbalstam, ciktāl strīdīgais lēmums tika pieņemts pēc iepriekšējas pārbaudes un tā rezultātā tika atzīts, ka atbalsts ir saderīgs ar kopējo tirgu, apelācijas sūdzības iesniedzējas, būdamas šī jaunā atbalsta potenciālas saņēmējas, nevar apgalvot, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo LESD 108. panta 2. punktā minētajā procedūrā tā nav nodrošinājusi Regulas Nr. 659/1999 6. pantā paredzēto procesuālo tiesību ievērošanu.

38. pēc šīs pārbaudes es uzskatu, ka, izvērtējot apelācijas sūdzības iesniedzēju interesi celt prasību par to strīdīgā lēmuma daļu, kas attiecas uz atbalstu N 642/2009, Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā. Tādējādi trešais pamats ir jāuzskata par daļēji acīmredzami nepieņemamu un daļēji acīmredzami nepamatotu.

2) Atbalsts E 2/2005 un interese celt prasību

39. Strīdīgajā lēmumā Komisija atzina, ka Nīderlandes sociālo mājokļu finansēšanas sistēma, pat grozītā veidā, ir pastāvošs valsts atbalsts. Pēc Nīderlandes valdības izdarīto grozījumu piemērošanas jomas izvērtēšanas tā secināja, ka “atbalsts sociālo mājokļu pasākumiem, t.i., mājokļu būvniecībai un izīrēšanai privātpersonām, tostarp papildu infrastruktūras būvniecībai un uzturēšanai, [ir] saderīgs ar LESD 106. panta 2. punktu”⁸.

40. Nīderlandes Karaliste Komisijai 2009. gada 3. decembrī nosūtītajā vēstulē paziņoja, ka jaunie noteikumi tiks ieviesti ar ministrijas dekrētu un jaunu likumu par mājokļiem, kas stāsies spēkā attiecīgi 2010. gada 1. janvārī un 2011. gada 1. janvārī. Turklāt jaunie noteikumi būs jāpiemēro tikai darbībām nākotnē.

41. Pēc sākotnējas procedūras pārbaudes varētu domāt, ka strīdīgā lēmuma atcelšana nedotu nekādu labumu apelācijas sūdzības iesniedzējām, jo tādējādi netiktu atcelts Nīderlandes iestāžu pieņemtais jaunais likums un dekrēts.

42. Tomēr saskaņā ar Regulas Nr. 659/1999 19. panta 1. punktu grozījumus, kas shēmu darīja saderīgu ar Savienības tiesībām, ierosināja Komisija, un tā arī uzlika pienākumu tos īstenot.

43. Šajā tiesību normā ir noteikts, ka, “ja attiecīgā dalībvalsts akceptē ierosinātos pasākumus un par to informē Komisiju, Komisija minēto konstatāciju dokumentē un par to informē dalībvalsti. Šis akcepts attiecīgajai dalībvalstij uzliek par pienākumu īstenot atbilstīgos pasākumus”.

8 — Strīdīgā lēmuma motīvu daļas 72. apsvērums.

44. Pienākumu pildīt lēmumu, kas ir pamatots ar Regulas Nr. 659/1999 19. panta 1. punktu, ir apstiprinājusi arī Tiesa 2002. gada 18. jūnija spriedumā lietā C-242/00 Vācija/Komisija (*Recueil*, I-5603. lpp.).

45. Šajā lietā Tiesa atgādināja, ka Komisija, īstenojot pilnvaras, kas tai piešķirtas saskaņā ar EKL 87. un 88. pantu [tagad – LESD 107. un 108. pants], var pieņemt pamatnostādnes, kurās atbilstoši tiem pašiem pantiem tā norādīja veidu, kādā tā vēlējas īstenot savas novērtēšanas pilnvaras attiecībā uz jaunu atbalsta shēmu vai pastāvošām atbalsta shēmām. Ja šīs pamatnostādnes ir pieņemtas, pamatojoties uz EKL 88. panta 1. punktu [tagad – LESD 108. panta 1. punkts], tās kļūst par regulāras un periodiskas sadarbības pamatu, tā ka Komisija, sadarbojoties ar dalībvalstīm, pastāvīgi pārskata pastāvošas atbalsta shēmas un iesaka pasākumus, kas jāveic, lai nodrošinātu iekšējā tirgus pakāpenisku attīstību vai darbību. Tiesa arī piebilda, ka, “ja šos ierosinātos lietderīgos pasākumus akceptē dalībvalsts, dalībvalstij tie ir saistoši [...]”⁹, un norādīja, ka “Kopienas likumdevējs [ir] pārņēmis judikatūrā noteiktos principus [...], tos paredzot Regulas [...] Nr. 659/1999 [...] 19. panta 1. punktā”¹⁰.

46. Es uzsveru, ka šajā lietā Komisija strīdīgā lēmuma motīvu daļas 74. punktā skaidri norādīja, ka “[t]ādējādi Komisija akceptē pienākumus, kurus ir apņēmušās pildīt Nīderlandes iestādes” un ka “[s]askaņā ar regulas [Nr. 659/1999] 19. pantu Komisija ar šo lēmumu reģistrē saistības un tādējādi uzliek par pienākumu īstenot atbilstīgus pasākumus”.

47. Tāpēc, veicot ierobežotu intereses celt prasību pārbaudi, es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas var apgalvot, ka tās gūst labumu no strīdīgā lēmuma atcelšanas. Manuprāt, “[nebūtu jāizvirza] [...] pārmērīgas prasības attiecībā uz labuma [kāds tiek gūts pēc apstrīdētā tiesību akta atcelšanas] esamību, ja jau ir izpildīti otrajam vai trešajam gadījumam izvirzītie stingrie nosacījumi, kas ir paredzēti LESD 263. panta ceturtajā daļā”¹¹. Ja šajā lietā strīdīgais lēmums būtu jāatceļ, Nīderlandes Karaliste varētu neatkarīgi noteikt pasākumus, lai nodrošinātu shēmas saderību ar Savienības tiesībām. Apelācijas sūdzības iesniedzējas tādējādi gūtu labumu no strīdīgā lēmuma atcelšanas. Šādos apstākļos apelācijas sūdzības iesniedzējas ir pierādījušas interesi celt prasību un lūgt atcelt strīdīgo lēmumu, ciktāl tas attiecas uz atbalstu E 2/2005.

B – LESD 263. panta ceturtais daļas beigu piemērojamība

48. Izskatot prasības pieņemamību, ciktāl tā attiecas uz strīdīgā lēmuma daļu par atbalstu E 2/2005, Vispārējā tiesa tikai nosprieda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav strīdīgā lēmuma adresātes un ka tas neskar tās individuāli. Pirmie divi pamati apelācijas sūdzības atbalstam attiecas tikai uz šiem apsvērumiem.

49. Es uzsveru, ka Vispārējā tiesa nepārbaudīja, vai strīdīgais lēmums ir tāds reglamentējošs akts, kas uz apelācijas sūdzības iesniedzējām attiecas tieši, bet kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem. Citiem vārdiem sakot, Vispārējā tiesa neizanalizēja LESD 263. panta ceturtais daļas beigas, kurās ir pievienota jauna tiesību aizsardzības iespēja.

9 — Spriedums lietā Vācija/Komisija (minēts iepriekš, 28. punkts).

10 — Turpat, 29. punkts. Vispārējā tiesa nesen piemēroja šo judikatūru:

“[...] ir jānoraida Komisijas būtībā aizstāvētā nostāja, ka, pamatojoties uz iepriekš minētā 19. panta 1. punkta izolētu un gramatisku interpretāciju, tai nav jāpieņem nekāds lēmums pastāvoša atbalsta pārbaudes procedūras gadījumā, kas liktu dalībvalstij akceptēt ierosinātos atbilstīgos pasākumus [...]. Attiecībā uz apstrīdētā lēmuma [kuru Komisija ir pieņēmusi, pamatojoties uz Regulas Nr. 659/1999 19. panta 1. punkta beigām] obligātām tiesiskām sekām pietiek norādīt, ka saskaņā ar [šo pantu] attiecīgajai dalībvalstij, kas Regulas Nr. 659/1999 26. panta 1. punktā paredzētās publikācijas laikā ir jau noteikti veikusi atbilstīgos pasākumus, ir “pienākum[s] īstenot” šos pasākumus” (2009. gada 11. marta spriedums lietā T-354/05 *TF1*/Komisija, Krājums, II-471. lpp., 68. un 73. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

11 — Šajā ziņā skat. ģenerālvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumu lietā C-274/12 P *Telefónica*/Komisija 86. punktu. Šī lieta tiek izskatīta Tiesā.

50. Lai gan apelācijas sūdzības iesniedzējas pašas nav izvirzījušas šo jautājumu Vispārējā tiesā (ne arī savā apelācijas sūdzībā), tas attiecas uz apelācijas sūdzības, kas iesniegta, pamatojoties uz LESD 263. pantu, pieņemamību un tas ir obligāti izskatāms jautājums. Tādēļ Tiesai tas ir jāpārbauda pēc savas ierosmes¹², un ieinteresētās puses tika aicinātas izteikt savu viedokli šajā jautājumā tiesas sēdē, kas notika 2013. gada 17. aprīlī.

1) LESD 263. panta ceturrtās daļas beigās paredzētā trešā iespēja

51. LESD 263. panta ceturtajā daļā tagad ir noteikts, ka “[j]ebkura fiziska vai juridiska persona ar pirmajā un otrajā daļā minētajiem nosacījumiem var celt prasību par tiesību aktu, kas adresēts šai personai vai kas viņu skar tieši un individuāli, *un par reglamentējošu aktu, kas viņu skar tieši, bet nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem*”¹³.

52. Tāpēc privātpersona tagad var lūgt atcelt tiesību aktu bez nepieciešamības pierādīt, ka tas to skar individuāli, bet ar nosacījumu, ka attiecīgais tiesību akts ir reglamentējošs akts, kas to skar tieši, bet nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem.

a) Reglamentējošs akts

53. Saskaņā ar Vispārējās tiesas 2011. gada 6. septembra rīkojumu lietā T-18/10 *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (Krājums, II-5599. lpp.) jebkurš vispārpiemērojams tiesību akts nevar tikt kvalificēts kā “reglamentējošs akts” LESD 263. panta izpratnē. Tas attiecas arī uz leģislatīviem aktiem.

54. Pamatojoties uz šo konstatējumu un ņemot vērā, ka ar Lisabonas līgumu LESD 289. panta 3. punktā ticis izmantots tikai procesuāls kritērijs, lai definētu leģislatīvus aktus¹⁴, Vispārējā tiesa noteica, ka reglamentējoši akti ir tikai tādi vispārpiemērojami tiesību akti, kas nav pieņemti likumdošanas procedūrā.

55. Par šo Vispārējās tiesas rīkojumu tika iesniegta apelācijas sūdzība¹⁵. Lai arī Tiesa vēl nav pieņēmusi lēmumu, ģenerālvokāte J. Kokote savos secinājumos apstiprina Vispārējās tiesas interpretāciju¹⁶.

56. Lai arī es varu piekrist vairākiem ģenerālvokātes J. Kokotes argumentiem attiecībā uz vēsturi vai tekstu, es nedomāju, ka no LESD 263. panta pirmajā daļā lietotā termina “leģislatīvie akti” var izsecināt pretēju nozīmi – vispārpiemērojamu tiesību aktu ietvaros – šī panta ceturtajā daļā lietotajam terminam “reglamentējošs akts”. Faktiski leģislatīvā akta pretstats ne vienmēr ir reglamentējošs akts, bet drīzāk īstenošanas akts – LESD 291. pantā tieši izmantots apzīmējums¹⁷.

57. Turklāt, kvalificējot aktus, kas nav leģislatīvi, LESD nav lietots vārds “reglamentējoši”, bet gan LESD 297. panta 2. punktā runa ir par “neleģislatīviem aktiem”.

12 — It īpaši skat. 2009. gada 23. aprīļa spriedumu lietā C-362/06 P *Sahlstedt* u.c./Komisija (Krājums, I-2903. lpp., 22. punkts).

13 — Mans izcēlums.

14 — Saskaņā ar LESD 289. panta 3. punktu “[t]iesību akti, kas pieņemti saskaņā ar likumdošanas procedūru, ir leģislatīvi akti”.

15 — Lieta C-583/11 P *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome, atrodas izskatīšanā Tiesā.

16 — Ģenerālvokātes J. Kokotes secinājumi, kas sniegti 2013. gada 17. janvārī saistībā ar apelācijas sūdzību par rīkojumu lietā *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (minēts iepriekš).

17 — Saskaņā ar LESD 291. panta 1. punktu “[d]alībvalstis pieņem visus tiesību aktus, kas vajadzīgi, lai īstenotu juridiski saistošos Savienības aktus”. 2. punktā ir paredzēts, ka, “[j]a ir nepieciešami vienādi nosacījumi juridiski saistošo Savienības aktu īstenošanai, šie akti piešķir Komisijai vai, īpašos [...] gadījumos [...], Padomei īstenošanas pilnvaras”. Katrā ziņā 4. punktā ir noteikts, ka “īstenošanas aktu virsrakstā iekļauj vārdu “īstenošanas””.

58. Katrā ziņā ar šo interpretāciju, kurai nebūt nav vienbalsīga atbalsta doktrīnā, šķiet, netiek atrisinātas problēmas, kuru dēļ tika grozīts EKL 230. pants. Šajā ziņā visuzskatāmākais paradokss, neapšaubāmi, ir tāds, ka, ņemot vērā Vispārējās tiesas ierosināto šauro interpretāciju, lieta *Unión de Pequeños Agricultores/Padome*¹⁸ atkal noslēgtos ar apelācijas sūdzības nepieņemamību, lai gan tā izraisīja reformas.

59. Turklāt nevar arī piekrist dažiem autoriem, kas atbalsta šauro interpretāciju, ka prejudiciāla jautājuma iesniegšana vienmēr ir pietiekams mehānisms, lai tiktu nodrošināta efektīva tiesību aizsardzība tiesā. Ja tas tā būtu, tad nebūtu vajadzības grozīt EKL 230. pantu, kura trūkumi pēc definīcijas netiks novērsti, ja tiks uzskatīts, ka LESD 263. panta ceturtā daļa neattiecas uz leģislatīviem aktiem.

60. Tomēr daži apgalvo, ka LESD 19. panta 1. punkta otrajā daļā esot novērstas nepilnības. Tas tā nav. Minētajā pantā ir tikai oficiāli atzīts jau pasludināts princips, lietojot pašas Tiesas vārdus iepriekš minētajā spriedumā lietā *Unión de Pequeños Agricultores/Padome*¹⁹. Tātad LESD 19. panta 1. punkta otrā daļa nepapildina spēkā esošos tiesību aktus. Vēlreiz atkārtoju, ja tas tā būtu, bijušā EKL 230. panta grozīšana nebūtu bijusi lietderīga.

61. Visbeidzot, manuprāt, ar lojālas sadarbības pienākumu nevar tikt prasīts dalībvalstīm nodrošināt pieeju valsts tiesai, ja nav pieņemti attiecīgi valsts tiesību akti. Turklāt ir pārsteidzoši, ka to vidū, kas atsaucas uz LESD 19. panta 1. punkta otro daļu, prasot valstīm uzlikt pienākumu nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā privātpersonām, daži savukārt nevilcinās apgalvot, ka vairumā dalībvalstu nav iespējams apstrīdēt valsts leģislatīvos aktus, tādējādi leģitimējot šādas iespējas neesamību Savienības līmenī. Vai nav paradoksāli par normālu uzskatīt, ka līgums neļauj privātpersonām celt prasību par Savienības leģislatīvajiem aktiem, tāpēc ka vairumā dalībvalstu nav ļauts apstrīdēt valsts likumus, tādējādi prasot – kaut arī netieši –, lai šis pašas valstis dotu iespēju apstrīdēt Savienības tiesību aktus?

62. Turklāt, manuprāt, nebūtu pamatoti uzskatīt, ka tiesību aizsardzība tiesā kļūtu efektīva tāpēc, ka privātpersonai teorētiski būtu nodrošināta iespēja savas valsts pārvaldes iestādei uzdot jautājumu par Savienības leģislatīva akta piemērojamību tās konkrētajā situācijā, cerot saņemt atbildi, kuru tā varētu apstrīdēt tiesā, kas savukārt varētu uzsākt prejudiciālā nolēmuma tiesvedību. Kā lai neapšaubā šādu teorētisko konstrukciju reālo efektivitāti, kuru pamatā ir tāda tiesību akta esamība, kuram nav cita mērķa kā tikai tikt apstrīdētam, un vai tādējādi tās nav tīri mākslīgas? Turklāt kas notiktu, ja valsts iestāde nesniegtu atbildi?

63. Jāatgādina, ka Tiesa ir nospriedusi, ka efektīva tiesību aizsardzība tiesā privātpersonai netiek garantēta tad, kad tai nav citas izvēles kā tikai pārkāpt likumu, lai panāktu, ka valsts kompetentā iestāde pieņem īstenošanas aktu, kā rezultātā tai būtu jāaizstāv sevi tiesā, kas varētu uzdot prejudiciālu jautājumu²⁰. Kādi iemesli pamatotu, ka viss norisinātos citādāk, ja valsts iestādei principā nebūtu jāpieņem nekāds tiesību akts?

64. Tādējādi LESD 263. panta ceturtās daļas beigu interpretācija, kas izslēdz leģislatīvos aktus, man šķiet pārāk šaura un nesniedz atbildi, kāpēc bija jāgroza EKL 230. panta ceturtā daļa.

65. Tāpēc, ņemot vērā šo konstatējumu, es dodu priekšroku alternatīvai reglamentējošā akta LESD 263. panta ceturtās daļas beigu izpratnē interpretācijai. Manuprāt, reglamentējošs akts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir vispārpiemērojams akts neatkarīgi no tā, vai tas ir vai nav leģislatīvs akts.

18 — 2002. gada 25. jūlija spriedums lietā C-50/00 P (*Recueil*, I-6677. lpp.).

19 — Tiesa minēta sprieduma 41. punktā precizē:

“Dalībvalstīm ir pienākums paredzēt pilnīgu tiesību aizsardzības līdzekļu un procedūru sistēmu, kas ļauj nodrošināt, ka tiek ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā”.

20 — 2007. gada 13. marta spriedums lietā C-432/05 *Unibet* (Krājums, I-2271. lpp., 64. punkts).

b) Kas prasītāju skar tieši?

66. Lai arī trešajā tiesību aizsardzības iespējā atcelt tiesību aktu vairs nav minēts nosacījums par individuālu skaršanu, tomēr ir atstāts [nosacījums par] tiešu skaršanu. Tā piemērojamība, šķiet, nerada problēmas: tiešas skaršanas jēdziens ir identisks LESD 263. panta ceturtajā daļā minētajam otrajam un trešajam gadījumam²¹.

67. Tātad tas nozīmē, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru saistībā ar LESD 263. panta ceturto daļu Savienības tiesību akts fizisku vai juridisku personu skar tieši, ja tas “tieši ietekmē privātpersonas tiesisko situāciju un nedod nekādu rīcības brīvību tā adresātiem, kuri ir atbildīgi par tā ieviešanu, jo tā ir pilnīgi automātiska un izriet vienīgi no Kopienu tiesiskā regulējuma, nepiemērojot citas starpnormas”²².

68. Tiesai šajā ziņā arī ir bijusi iespēja precizēt, ka dalībvalstu rīcības brīvības neesamība novērš tiešas saiknes starp Savienības tiesību aktu un privātpersonu šķietamu neesamību. Citiem vārdiem sakot, lai novērstu tiešu skaršanu, starpposma tiesību akta, ar kuru tiek īstenots Savienības tiesību akts, izdevēja rīcības brīvība nevar būt tikai formāla. Tai ir jākļūst par prasītāja tiesiskas skaršanas avotu²³.

c) Kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem?

69. Tātad vēl ir jānosaka LESD 263. panta ceturtajā daļā ietvertā teikuma pēdējās daļas, proti, īstenošanas pasākumu neesamības, apjoms. Vai tas ir trešais nosacījums vai arī tikai paskaidrojums tam, kas ir tieša skaršana?

70. Līdz šim Tiesai vēl nav bijusi iespēja lemt par to. Savukārt Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka Komisijas lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par nelikumīgu un uzdots to atgūt, “nevar [tikt] kvalificēt[s] par tādu, kurā nav ietverti īstenošanas pasākumi [jo] apstrīdētā lēmuma 6. panta 2. punktā ir minēts, ka pastāv “valsts pasākum[i] šī lēmuma īstenošanai līdz [strīdīgās] atbalsta shēmas pilnīgai atgūšanai”. Tas, ka pastāv šādi atgūšanas pasākumi, kas ir uzskatāmi par īstenošanas pasākumiem, pamato [..], ka strīdīgais lēmums ir jāuzskata par aktu, kurā ir ietverti īstenošanas pasākumi. Minēto pasākumu adresāti var tos apstrīdēt valsts tiesā”²⁴.

71. Tātad šajā lietā Vispārējā tiesa, pamatojoties uz Lisabonas līgumā paredzēto paplašināšanu, šajā lietā liedza prasītājam sabiedrībai tiesības celt prasību par tiesību akta atcelšanu, jo uzskatīja, ka valsts īstenošanas pasākumi noteikti bija jāveic.

72. Manuprāt, šāda interpretācija būtiski mazina ar LESD 263. panta ceturto daļu ieviestā papildinājuma bijušajā EKL 230. pantā ietekmi, jo vienmēr ir iespējams paredzēt valsts pasākumu Savienības legislatīvā akta īstenošanai, piemēram, publikāciju, paziņošanu, apstiprinājumu vai atgādinājumu. Saskaņā ar Vispārējās tiesas interpretāciju šim vienkāršajam formalitātēm, kas var būt neparedzamas vai fakultatīvas, būtu jānovēd pie minētā panta nepiemērošanas.

21 — Šāda ir Vispārējās tiesas interpretācija. Šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2011. gada 25. oktobra spriedumu lietā T-262/10 *Microban International un Microban (Europe)*/Komisija (Krājums, II-7697. lpp., 32. punkts). Tas ir arī ģenerālvokātes J. Kokotes viedoklis lietā *Inuit Tapiriit Kanatami u.c./Parlaments un Padome* (minēta iepriekš, 69. punkts) un lietā *Telefónica*/Komisija (minēta iepriekš, 59. punkts). Doktrīnā skat. arī Albers-Llorens, A., “Sealing the fate of private parties in annulment proceedings? The General Court and the new standing test in article 263(4) TFEU”. No: *The Cambridge Law Journal*. 2012, 71. sēj., 52.–55. lpp., kā arī Werkmeister, C., Pötters, St., un Traut, J., “Regulatory Acts within Article 263(4) TFEU – A dissonant Extension of Locus Standi for Private Applicants”. No: *Cambridge yearbook of European legal studies*, 13. sēj., 2010–2011, 311.–332. lpp., it īpaši 329. lpp.

22 — 2008. gada 13. marta spriedums lietā C-125/06 P *Komisija/Infront WM* (Krājums, I-1451. lpp., 47. punkts).

23 — Par principa piemērošanu skat., piemēram, 2009. gada 17. septembra spriedumu lietā C-519/07 P *Komisija/Koninklijke FrieslandCampina* (Krājums, I-8495. lpp., 48. un 49. punkts).

24 — Vispārējās tiesas 2012. gada 8. marta spriedums lietā T-221/10 *Iberdrola*/Komisija, 46. punkts. Skat. arī Vispārējās tiesas 2012. gada 21. marta rīkojumu lietā T-228/10 *Telefónica*/Komisija, 42. punkts. Apelācijas sūdzība par to pašlaik tiek izskatīta (iepriekš minētā lieta C-274/12 P).

73. Manuprāt, šāda interpretācija ir pretrunā mērķim, ko vēlējušies sasniegt līguma autori. Lietā *Telefónica*/Komisija ģenerālvokāte J. Kokote atgādināja, ka “vārdu “nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem” pievienošanas mērķis bija privātpersonu tiesību celt prasību paplašināšanu attiecināt tikai uz tiem gadījumiem, kad privātpersonai “vispirms ir jāpārskatī likums, lai tā varētu iegūt piekļuvi tiesai””²⁵.

74. Es piekrītu ģenerālvokātes J. Kokotes viedoklim, ka “prasītais nosacījums par reglamentējoša akta īstenošanas pasākuma neesamību ir jāsaprot tādējādi, ka tiesību akts [...] rada tiešas sekas privātpersonām, nepastāvot nepieciešamībai veikt īstenošanas pasākumus”²⁶. Tātad šī definīcija ir identiska tiešas skaršanas definīcijai²⁷.

75. Tāpēc es uzskatu, ka LESD 263. panta ceturtnā daļā beigās lietotais formulējums “īstenošanas pasākumi” ir jāizslēdz no valstu jomas un jānosaka tikai Savienības tiesībās vai vismaz šajā jēdzienā nav jāiekļauj valsts iestāžu noteiktie pasākumi, kas neparedz rīcības brīvību. Kā iepriekš tika paskaidrots, dalībvalstu rīcības brīvības neesamība novērš tiešas saiknes starp Savienības tiesību aktu un privātpersonu šķietamo neesamību.

76. Visbeidzot, es uzskatu, ka ar nosacījumu par īstenošanas pasākuma neesamību tiek tikai atkārtots nosacījums par tiešu skaršanu²⁸.

77. Valsts atbalsta jomā šī interpretācija, manuprāt, ir vēl svarīgāka, jo saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nelikumīgā atbalsta atcelšana, izmantojot atgūšanu, ir loģiskas sekas konstatējumam par tā nelikumīgumu²⁹. Vienīgais aizstāvībai izvirzītais pamats, uz kuru dalībvalsts var atsaukties gadījumā, kad Komisija, pamatojoties uz LESD 108. panta 2. punktu, ceļ prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi, ir pilnīga attiecīgā lēmuma pareizas izpildes neiespējamība³⁰. Tātad dalībvalsts īstenotie atgūšanas pasākumi zināmā mērā ir tikai strīdīgā lēmuma nepieciešamie papildinājumi.

78. Turklāt ierosinātajā interpretācijā ir piedāvāts centralizēt tiesvedību saistībā ar valsts atbalstu Eiropas Savienības tiesās. Šāda centralizācija man šķiet izdevīga divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, neizskatot jautājumu par individuālu skaršanu un ļaujot potenciālajiem atbalsta saņēmējiem vai uzņēmuma atbalsta saņēmēja konkurentiem apstrīdēt Komisijas lēmumu Tiesā tieši, tiek nodrošināta tiesiskā noteiktība. Faktiski, tā tiek novērsta nenoteiktība, kas ir saistīta ar lietā *TWD Textilwerke Deggendorf* iedibināto judikatūru, kurā ir noteikts, ka vispirms ir jāatrisina jautājums par individuālu skaršanu, pretējā gadījumā prejudiciālais jautājums netiks pieņemts³¹. Otrkārt, tā tiek novērsta nepieciešamība sākt tiesvedību valsts tiesā, lai pēc tam iesniegtu prejudiciālu jautājumu Tiesā. Citiem vārdiem sakot, tā atļauj tiešāku un līdz ar to arī efektīvāku, ātrāku un ekonomiskāku tiesvedību.

25 — Turpat, 40. punkts.

26 — Turpat, 41. punkts.

27 — Skat. tiešas skaršanas definīciju, kuru sniegusi ģenerālvokāte J. Kokote savu secinājumu 59. punktā lietā *Telefónica*/Komisija (minēta iepriekš).

28 — Skat. tiešas intereses definīciju šo secinājumu 67. punktā. Skat. šajā ziņā Creus, A., “Commentaire des décisions du Tribunal dans les affaires T-18/10-Inuit et T-262/10-Microban”. No: *Cahiers de droit européen*, 2011, 659. lpp., it īpaši 677. lpp., kā arī Peers, S. un Costa, M., “Judicial review of EU Acts after the Treaty of Lisbon; Order of 6 September 2011, Case T-18/10 Inuit Tapiriit Kanatami and Others v. Commission & Judgment of 25 October 2011, Case T-262/10 Microban v. Commission”. No: *European Constitutional Law Review*, 2012, 8. sēj., 82.-104. lpp., it īpaši 96. lpp.

29 — It īpaši skat. 2011. gada 14. aprīļa spriedumu lietā C-331/09 Komisija/Polija (Krājums, I-2933. lpp., 54. punkts).

30 — It īpaši skat. 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā C-304/09 Komisija/Itālija (Krājums, I-13903. lpp., 35. punkts).

31 — 1994. gada 9. marta spriedums lietā C-188/92 (*Recueil*, I-833. lpp.). Minētā sprieduma 17. punktā Tiesa nolēma, ka “tiesiskās noteiktības prasības [...] liek izslēgt iespēju tādām atbalsta saņēmējām, attiecībā uz kuru Komisija, pamatojoties uz Līguma 93. pantu, ir pieņēmusi lēmumu un kurš varēja apstrīdēt šo lēmumu, bet nav ievērojis obligāto termiņu, kāds šajā sakarā paredzēts Līguma 173. panta trešajā daļā, valsts tiesās apstrīdēt šā lēmuma likumību, ceļot prasību par šī lēmuma īstenošanas pasākumiem, ko veikušas valsts iestādes”.

79. Visbeidzot, es kopumā apšaubu lietderību tam, ka būtu jānosauk nosacījums par tiešu skaršanu no precizējuma par īstenošanas pasākuma neesamību. Kā gan varētu iedomāties, ka privātpersonu var skart tieši Savienības tiesību akts, ja vēl ir jāveic konkrēts īstenošanas pasākums gan Eiropas, gan valsts līmenī, lai arī saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, lai privātpersona tiktu skarta tieši, Savienības tiesību aktam “tieši [jāietekmē] indivīda tiesiskā situācija [...] [tā ieviešanai] [jāizriet] tikai no Kopienų tiesiskā regulējuma, nepiemērojot citas starpnormas”³²?

2) Piemērošana šajā lietā

80. Strīdīgais lēmums ir Komisijas lēmums, kurā ir atzīts, ka divas atbalsta shēmas (pastāvošā atbalsta shēma un jaunā atbalsta shēma) ir saderīgas ar LESD 106. panta 2. punktu un ar kopējo tirgu.

81. Komisija strīdīgajā lēmumā vispirms pārbaudīja, vai [ar kopējo tirgu] ir saderīgs atbalsts E 2/2005 attiecībā uz *wocos* paredzēto finanšu sistēmu, ņemot vērā grozījumus, kurus Nīderlandes iestādes uzņēmās pildīt. Pēc tam tā izvērtēja jauno atbalsta shēmu N 642/2009.

82. Tāpēc ir jānoskaidro, pirmkārt, vai šis tiesību akts, kuru Komisija nosūtīja Nīderlandes Karalistei, ir reglamentējošs akts un, otrkārt, vai tas apelācijas sūdzības iesniedzējas skar tieši, neradot nepieciešamību veikt īstenošanas pasākumu.

a) Vai strīdīgais lēmums ir reglamentējošs akts?

83. Lai arī ir skaidrs, ka strīdīgais lēmums tika pieņemts nelegislatīvas procedūras beigās, Komisija apstrīd tiesību akta vispārpiemērojamību. Tā kā tas bija adresēts tikai Nīderlandes Karalistei, tam bija tikai individuāla piemērojamība.

84. Jautājumu par tāda lēmuma piemērojamību, kas ir adresēts kādai dalībvalstij, nesēn sīki un atbilstoši izskatīja ģenerālvokāte J. Kokote iepriekš minētajā lietā *Telefónica/Komisija*³³.

85. Es piekrītu viņas viedoklim, ka šāds lēmumu veids ir īpašs, jo dalībvalstīs pastāv arī sava valsts tiesību sistēma, un vienlaikus tām adresēti lēmumi ir saistoši visām struktūrvienībām. Ģenerālvokāte J. Kokote tādējādi precizēja, ka: “Pat tad, ja lēmumiem ir tikai viens adresāts, dalībvalstij adresēti lēmumi var veidot valsts tiesību sistēmu un tādā veidā būt vispārpiemērojami”³⁴.

86. Turklāt Tiesa dažos gadījumos jau ir atzinusi šāda veida lēmumu vispārpiemērojamību³⁵, it īpaši valsts atbalsta jomā. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kuru Vispārējā tiesa minējusi arī pārsūdzētajā rīkojumā, Komisijas lēmums, ar kuru tiek aizliegta atbalsta shēma, potenciālajiem atbalsta shēmas saņēmējiem ir uzskatāms par vispārpiemērojamu pasākumu, kurš attiecas uz objektīvi noteiktām situācijām un kurš rada tiesiskas sekas vispārēji un abstrakti nosauktai personu kategorijai. Tādējādi Komisijas lēmums potenciālajiem atbalsta shēmas saņēmējiem ir “vispārpiemērojams” pasākums³⁶. Tieši tāpēc principā netiek uzskatīts, ka saņēmēji tiek skarti individuāli. Uzskatu, ka šajā lietā šāda argumentācija var tikt piemērota lēmumam, kuru Komisija pieņēmusi, pamatojoties uz Regulas Nr. 659/1999 19. panta 1. punktu, un ar kuru tā dokumentējusi valsts iestāžu saistības un pastāvošajā atbalsta shēmā izdarītos grozījumus atzinusi par saderīgiem ar kopējo tirgu.

32 — Spriedums lietā *Komisija/Infront WM* (minēts iepriekš, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 — Turpat, 21.–29. punkts.

34 — Turpat, 25. punkts.

35 — Skat. 2007. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-80/06 *Carp* (Krājums, I-4473. lpp., 21. punkts) un 2008. gada 8. aprīļa rīkojumu lietā C-503/07 P *Saint-Gobain Glass Deutschland/Komisija* (Krājums, I-2217. lpp., 71. punkts).

36 — It īpaši skat. 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-298/00 P *Itālija/Komisija* (*Recueil*, I-4087. lpp., 37. punkts).

87. Tā kā grozīto atbalsta shēmu ir paredzēts piemērot objektīvi noteiktās situācijās un tā kā tā rada tiesiskas sekas vispārīgi un abstrakti nosauktai personu kategorijai, tas pats ir attiecināms arī uz Komisijas lēmumu, ar kuru tiek atļauta atbalsta shēma. Atšķirībā no Komisijas viedokļa es nesaprotu, kāpēc šajā ziņā būtu jānošķir lēmumi, ar kuriem tiek atļauta atbalsta shēma, no lēmumiem, ar kuriem tā tiek aizliegta.

88. Tādējādi neatkarīgi no tā, vai tiek pieņemta plaša vai šaura jēdziena “reglamentējošs akts” interpretācija, strīdīgais lēmums, būdams nelegislatīvā procedūrā pieņemts vispārpiemērojams akts, izpilda pirmo LESD 263. panta ceturtnās daļas beigās paredzēto nosacījumu.

b) Vai apelācijas sūdzības iesniedzējas ir skartas tieši, neradot nepieciešamību veikt īstenošanas pasākumu?

89. Komisija savā atbildē uz rakstveida jautājumu uzskata, ka, lai strīdīgais lēmums stātos spēkā, ir jāveic īstenošanas pasākumi. Tā atsaucas ne tikai uz strīdīgā lēmuma motīvu daļas 41. punktā minēto ministrijas dekrētu un likumu, bet arī uz 2010. gada 3. novembra pagaidu regulējumu par vispārējās tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem, kurus sniedz apstiprinātas mājokļu sabiedrības (publicēts 2010. gada 8. novembra *Nederlandse Staatscourant* Nr. 17515).

90. Īstenošanas pasākumu esamība nevar tikt noliegta. Tie ir raksturīgi ar Regulu Nr. 659/1999 izveidotajai procedūrai saistībā ar pastāvošajām atbalsta shēmām. Tās 19. panta 1. punktā ir skaidri precizēts, ka, ja dalībvalsts akceptē Komisijas ierosinātos pasākumus, tā par to informē Komisiju. Komisija to dokumentē, un šis akcepts attiecīgajai dalībvalstij “uzliek par pienākumu īstenot atbilstīgos pasākumus”.

91. Tomēr, kā jau norādīju iepriekš, es uzskatu, ka nosacījums par īstenošanas pasākumu neesamību ir tikai nosacījuma par tiešu skaršanu atkārtojums un, lai tas netiktu izpildīts, par īstenošanas pasākuma izpildi atbildīgās iestādes rīcības brīvība nevar būt tikai formāla.

92. Pārbaudot apelācijas sūdzības iesniedzēju interesi celt prasību, man jau bija iespēja norādīt, ka strīdīgais lēmums, ciktāl tas pamatojas uz Regulas Nr. 659/1999 19. panta 1. punktu, nedod nekādu rīcības brīvību Nīderlandes Karalistei.

93. Saskaņā ar šo pantu grozījumi, kas ir veikti, lai sistēmu padarītu saderīgu ar Savienības tiesībām, kļūst par pienākumu tikai pēc tam, kad Komisija tos ir akceptējusi. Turklāt arī strīdīgā lēmuma motīvu daļas 74. punktā ir skaidri norādīts, ka Komisija “akceptē[ja] pienākumus, kurus uzņemās pildīt Nīderlandes iestādes” un ka “[s]askaņā ar regulas [Nr. 659/1999] 19. pantu [tā] dokumentē[ja] saistības, pieņemot šo lēmumu, un tādējādi [uzlika] par pienākumu īstenot atbilstīgos pasākumus”. Šis apgalvojums ir pārņemts lēmuma rezolūtajā daļā (tā 108. punktā).

94. Komisija atsaucas uz to, ka Nīderlandes Karaliste saglabāja rīcības brīvību pēc strīdīgā lēmuma pieņemšanas, jo tā joprojām brīvi varēja pilnībā atteikties no attiecīgās atbalsta shēmas. Es tā nedomāju, jo, ņemot vērā, ka Nīderlandes Karaliste piedāvāja Komisijai grozījumus, kurus [Komisija] tai uzlika par pienākumu īstenot ar strīdīgo lēmumu, iespēja atteikties no atbalsta shēmas bija tīri teorētiska. Gluži pretēji, nebija nekādu šaubu, ka Nīderlandes iestādes vēlējās piemērot šo lēmumu³⁷.

37 — Par līdzīgu Tiesas vērtējumu attiecībā uz Francijas Republikas ieviestajiem aizsargpasākumiem (importa kvotas) skat. 1985. gada 17. janvāra spriedumu lietā 11/82 *Piraiki-Patraiki* u.c./Komisija (*Recueil*, 207. lpp., 9. punkts).

95. Turklāt pretēji Komisijas apgalvojumam apelācijas sūdzības iesniedzējas savā atbildē uz rakstveida jautājumiem norāda, ka nav neviena pasākuma, kuru tās varētu apstrīdēt valsts tiesā. Apgalvojums tika kategoriski atkārtots tiesas sēdē: ja runa ir par tādu saistošu vispārpiemērojamu aktu kā 2010. gada 3. novembra pagaidu regulējuma attiecībā uz vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem, kurus sniedz apstiprinātas mājokļu sabiedrības, 4. pants, valsts tiesību sistēmā nav paredzēta iespēja privātpersonām celt prasību tiesā.

96. Turklāt, lai pildītu iepriekš minētā valsts regulējuma 4. pantā noteikto pienākumu piešķirt 90 % mājokļu tiem, kuru ienākumi nepārsniedz noteiktu summu, nav jāpieņem nekāds cits lēmums. Tieši pretēji, tikai šī noteikuma pārkāpuma gadījumā iestādes varētu rīkoties, piemēram, atteikt attiecīgā atbalsta piešķiršanu. Šajā ziņā uzdrošinās nepiekrīst Komisijas prasībai, ka būtu obligāti jābūt kriminālvajāšanas iespējai, lai atbilstu iepriekš minētajai judikatūrai lietā *Unibet*. Lai kāds būtu uzliktais sods, šāda shēma nekādā gadījumā neatbilst prasībai par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

97. Šajos apstākļos atteikt tiesības celt prasību par strīdīgā lēmuma atcelšanu, šķiet, nozīmē liegt apelācijas sūdzības iesniedzējām tiesību aizsardzību tiesā.

98. Tāpēc es uzskatu, ka strīdīgais lēmums apelācijas sūdzības iesniedzējas skar tieši, bet tas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem LESD 263. panta ceturtās daļas beigu izpratnē, jo tas tieši ietekmē apelācijas sūdzības iesniedzēju tiesisko situāciju un neatstāj nekādu rīcības brīvību par pasākumu ieviešanu atbildīgajam adresātam, proti, Nīderlandes Karalistei.

99. Tātad šīs ceturtās daļas beigās minētie nosacījumi, manuprāt, ir izpildīti, un Vispārējai tiesai, pamatojoties uz šo noteikumu, bija jāpieņem apelācijas sūdzības iesniedzēju prasība. Atzīstot to par nepieņemamu, tā, manuprāt, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

C – Par pirmo un otro pamatu attiecībā uz prasību, ka strīdīgajam tiesību aktam ir jāskar individuāli

100. Ja Tiesa atzītu, ka LESD 263. panta ceturtās daļas beigās minētie nosacījumi nebija izpildīti, tad būtu jāpārbauda pirmie divi apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītie pamati par strīdīgo lēmumu daļā attiecībā uz atbalstu E 2/2005.

101. Abi pamati šajā lietā attiecas uz to, kā Vispārējās tiesa piemērojusi nosacījumu, ka strīdīgajam lēmumam ir “jāskar individuāli”. Es aplūkošu tos abus kopā.

1) Jēdziens

102. Nosacījums par individuālu skaršanu, ceļot prasību atcelt tiesību aktu, neapšaubāmi, ir viens no visgrūtāk definējamiem jēdzieniem. Kopš sprieduma lietā *Plaumann*/Komisija pastāvīgajā judikatūrā tiek atkārtots, ka “personas, kas nav lēmuma adresātes, var uzskatīt par individuāli skartām tikai tad, ja šis lēmums ir tās ietekmējis šīm personām raksturīgu īpašu pazīmju dēļ vai tādu apstākļu dēļ, kas šīs personas atšķir no visām citām personām, un tādēļ tās ir individualizējamas analogiski šāda lēmuma adresātiem”³⁸.

38 — 1963. gada 15. jūlija spriedums lietā 25/62 *Plaumann*/Komisija (*Recueil*, 197. un 223. lpp.). Skat. arī nesenākus spriedumus lietā Komisija/*Infront WM* (minēts iepriekš, 70. punkts), kā arī lietā *Sahlstedt* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 26. punkts).

103. Principa piemērojamība tomēr ir tikusi mazināta. Tas, ka noteikums pēc savas būtības un apjoma ir vispārējs, jo attiecas uz visiem attiecīgajiem uzņēmējiem, tomēr neizslēdz, ka dažus no tiem tas var skart individuāli. Tāds būs gadījums, “ja lēmums skar personu grupu, kas ir identificēta vai identificējama šī tiesību akta pieņemšanas brīdī un *atkarībā no* šīs grupas locekļus *raksturojošajiem kritērijiem* [..]. [Š]is akts var šīs personas skart individuāli, jo tās pieder ierobežotam uzņēmēju lokam”³⁹. Tiesa uzskata, “ka tas tā it īpaši var būt gadījumā, ja lēmums groza privātpersonas tiesības, kuras iegūtas pirms tā pieņemšanas”⁴⁰.

104. Turpretī tāds nebūs gadījums, “ja ir skaidrs, ka [pasākuma piemērošana tiesību subjektiem, kuru skaitu vai identitāti var noteikt ar lielāku vai mazāku precizitāti], ir atkarīga no objektīvās tiesiskās vai faktiskās situācijas, kas paredzēta attiecīgajā tiesību aktā”⁴¹.

2) Vērtējums

105. Tādējādi no šīs judikatūras izriet, ka individualizācija LESD 263. panta izpratnē ir atkarīga no individualizējama vai, tieši pretēji, no objektīva kritērija, kas ļauj noteikt grupas dalībniekus.

106. Vispārējā tiesa pārsūdzētajā rīkojumā atzina, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav individuāli skartas, tāpēc ka *wocos* statuss tika piešķirts, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, kuriem var atbilst nenoteikts tādu uzņēmēju skaits, kuri var būt potenciāli strīdīgajā lēmumā minētā atbalsta E 2/2005 saņēmēji.

107. Vispārējā tiesa pārsūdzētā rīkojuma 31. punktā pamatoti norāda, ka “*wocos* statusa piešķiršana atbilst objektīviem kritērijiem. Faktiski [..] *wocos* statuss tiek piešķirts, piemērojot 1901. gada Mājokļu likuma (*Woningwet*) 70. panta 1. punktā paredzēto apstiprināšanas sistēmu. Šis apstiprinājums tiek piešķirts ar Karaļa dekrētu iestādēm, kas atbilst noteiktiem objektīviem nosacījumiem: tām ir biedrības vai fonda juridiskā forma, tās ir bezpeļņas organizācijas, to vienīgais mērķis ir darboties sociālo mājokļu jomā un izmantot savus aktīvus sociālo mājokļu interesēs. Tātad *wocos* ir vispārēji un abstrakti noteikta personu kategorija”.

108. Šādos apstākļos Vispārējā tiesa pamatoti atzina, ka strīdīgais lēmums, ciktāl tas attiecas uz atbalstu E 2/2005, apelācijas sūdzības iesniedzējas skar tāpat kā jebkuru citu uzņēmēju, kurš pašreiz vai potenciāli ir tādā pašā situācijā.

109. Tādējādi es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītais pirmais pamats ir nepamatots.

110. Tomēr esmu piesardzīgāks attiecībā uz Vispārējās tiesas vērtējumu par tādu iestāžu ierobežota loka, kuru skaits būtu identificēts vai identificējams, (ne)esamību. Šie apsvērumi attiecas uz otro pamatu.

111. Vispārējā tiesa uzskata, ka šajā lietā apelācijas sūdzības iesniedzēju minētā judikatūra nevar tikt piemērota, jo iepriekš minētajos spriedumos apvienotajās lietās Beļģija un *Forum 187*/Komisija, kā arī lietā *Piraiki-Patraiki* u.c./Komisija prasītājas piederēja grupai, kuras locekļu skaits pēc attiecīgā lēmuma pieņemšanas nevarēja tikt palielināts.

39 — Spriedums lietā *Sahlstedt* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 30. punkts). Mans izcēlums. Skat. arī 2006. gada 22. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-182/03 un C-217/03 Beļģija un *Forum 187*/Komisija (Krājums, I-5479. lpp., 60. punkts). Tiesa 1975. gada 18. novembra spriedumā lietā 100/74 *CAM/EEK* (*Recueil*, 1393. lpp., 18. punkts) nosprieda, ka strīdīgais tiesību akts attiecās uz “noteiktu skaitu identificētu uzņēmēju *sakarā ar individuālo rīcību*”, kuru tie veica vai varēja veikt (mans izcēlums).

40 — Spriedums lietā *Komisija/Infront WM* (minēts iepriekš, 72. punkts un tajā minētā judikatūra).

41 — Turpat, 31. punkts un tajā minētā judikatūra. Mans izcēlums.

112. Kā iepriekš norādīju⁴², Tiesa nosprieda, ka tiesību akts var skart personu grupu individuāli, ja “tā ir identificēta vai identificējama šī tiesību akta pieņemšanas brīdī, ņemot vērā šīs grupas locekļus raksturojošus kritērijus [...]”⁴³.

113. Tieši šī judikatūra tika piemērota iepriekš minētajos spriedumos lietā *Piraiki-Patraiki* u.c./Komisija un apvienotajās lietās Beļģija un *Forum 187*/Komisija⁴⁴. Pēdējā minētajā lietā Tiesa atzina, ka *Forum 187* prasība bija pieņemama, jo strīdīgais akts koordinācijas centru pārstāvi skāra individuāli. Attiecīgais tiesību akts bija Komisijas lēmums, ar kuru Beļģijas nodokļu shēma tika atzīta par pastāvošu valsts atbalstu, kas nav saderīgs ar Savienības tiesībām. Saskaņā ar Tiesas viedokli šī tiesību akta rezultātā tika ierobežots termiņš koordinācijas centru apstiprināšanai, kas tika atjaunota 2001. un 2002. gadā. Strīdīgā lēmuma pieņemšanas brīdī minētie trīsdesmit centri bija skaidri identificējami. Turklāt apstrīdētajā lēmumā nebija paredzēti pārejas pasākumi koordinācijas centriem, kuru apstiprinājums beidzās vienlaicīgi ar paziņojumu par šo lēmumu un kuru apstiprinājuma pieteikums šajā laikā tika izskatīts. Tiesa atzina, ka pārējie astoņi centri veidoja ierobežotu loku, kuru īpaši skāra lēmums, jo to apstiprinājumu vairs nevarēja atjaunot⁴⁵.

114. Tāpat kā šajā lietā, tajā bija runa par Komisijas lēmumu attiecībā uz pastāvošu valsts atbalstu. Protams, ar strīdīgo lēmumu tika uzlikts pienākums grozīt turpmāk piemērojamo shēmu, neuzdodot atgūšanu, lai arī strīdīgajā lēmumā grozītā shēma tika uzskatīta par saderīgu ar Savienības tiesībām. Tomēr šai faktiskajai atšķirībai, šķiet, nav izšķirošas nozīmes, vērtējot apelācijas sūdzības pieņemamību.

115. Lai *Forum 187* apelācijas sūdzību atzītu par pieņemamu, Tiesa ņēma vērā, pirmkārt, koordinācijas centrus, kuru apstiprinājums tika atjaunots 2001. vai 2002. gadā, un, otrkārt, tos, kuru pieteikumi tika izskatīti Komisijas lēmuma paziņošanas brīdī.

116. Lai gan šķiet, ka šie kritēriji ir objektīvi, Tiesa tos atzina par individualizējamiem, proti, izmantojot Tiesas formulējumu – par raksturīgiem attiecīgās grupas dalībniekiem. Katrā ziņā tie būtiski neatšķiras no tiem, kas skar apelācijas sūdzības iesniedzējas šajā lietā. Brīdī, kad tika pieņemts strīdīgais lēmums, Karaļa dekrētā bija minētas 410 *wocos*. Strīdīgajā lēmumā, ar kuru Komisija apstiprināja Nīderlandes Karalistes ierosinātos grozījumus, noteikti ir paredzēts, ka attiecīgās *wocos* – un tikai tās – vairs nesaņems tādas priekšrocības, kādas tās guva, īstenojot bijušo shēmu, kuras termiņš beidzās (piemēram, kredītu garantijas nenodrošināšana). Līdz ar to tam, ka pēc strīdīgā lēmuma pieņemšanas var tikt apstiprinātas citas *wocos*, manuprāt, nav būtiskas nozīmes. Kā atgādināts iepriekš, Tiesa par piederīgu ierobežotam lokam jau ir atzinusi uzņēmumu, kuru bija skāris lēmums, kas “groza [privātpersonas] tiesības, kuras iegūtas pirms tā pieņemšanas”⁴⁶.

117. Tāpēc es uzskatu, ka otrais pamats ir pamatots un ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatot, ka strīdīgā lēmuma pieņemšanas brīdī apelācijas sūdzības iesniedzējas nepiederēja slēgtam identificējamu iestāžu lokam. Tieši otrādi, manuprāt, strīdīgais lēmums tās skāra tieši⁴⁷ un individuāli.

118. Ņemot vērā šos apsvērumus, es ierosinu Tiesai atzīt apelācijas sūdzības iesniedzēju apelācijas sūdzību par pieņemamu un tādējādi atcelt pārsūdzēto rikojumu, ciktāl tas attiecas uz strīdīgā lēmuma daļu par atbalstu E 2/2005. Turklāt es aicinu Tiesu nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai lēmuma par prasības pamatotību pieņemšanai un atlikt lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu.

42 — Skat. šo secinājumu 103. punktu.

43 — Spriedums lietā *Sahlstedt* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 30. punkts).

44 — Skat. spriedumus lietā *Piraiki-Patraiki* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 31. punkts), kā arī apvienotajās lietās Beļģija un *Forum 187*/Komisija (minēts iepriekš, 60. punkts).

45 — Skat. spriedumu apvienotajās lietās Beļģija un *Forum 187*/Komisija (minēts iepriekš, 61.–63. punkts).

46 — Spriedums lietā *Komisija/Infront WM* (minēts iepriekš, 72. punkts un tajā minētā judikatūra).

47 — Par tiešu skaršanu skat. iepriekš minēto izklāstu attiecībā uz jaunā LESD 263. panta ceturtais daļas beigām.

V – Kopsavilkums

A – Par atbalstu N 642/2009

119. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es, tāpat kā Vispārējā tiesa, uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējam nav intereses celt prasību atcelt strīdīgo lēmumu, ciktāl tas attiecas uz atbalstu N 642/2009.

120. Tāpēc es ierosinu Tiesai atzīt trešo pamatu par daļēji acīmredzami nepieņemamu un daļēji acīmredzami nepamatotu.

B – Par atbalstu E 2/2005

121. Vispirms, atšķirībā no atbalsta N 642/2009, es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējam ir interese celt prasību atcelt tiesību aktu.

122. Es arī uzskatu, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nepārbaudot LESD 263. panta ceturtās daļas beigu piemērojamību šajā lietā. Tāpēc es ierosinu Tiesai pieņemt apelācijas sūdzību.

123. Šajā ziņā Tiesas statūtu 61. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka, ja apelācija ir pamatota, Tiesa var pati pieņemt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā vai nodot lietu atpakaļ sprieduma pieņemšanai Vispārējā tiesā.

124. Es uzskatu, ka šajā lietā Tiesai ir nepieciešamā informācija, lai pieņemtu galīgo nolēmumu jautājumā par pieņemamību.

125. Šajā ziņā ir jānorāda, ka ir izpildīti nosacījumi prasības celšanai par tiesību akta atcelšanu, balstoties uz šo pamatu, proti, ir pieņemts reglamentējošs akts, kas tieši skar apelācijas sūdzības iesniedzējas, bet kas nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem.

126. Ja Tiesa nepiekrītu manam viedoklim, es tomēr uzskatu, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, izvērtējot nosacījumu par individuālu skaršanu. Es uzskatu, ka šis nosacījums apelācijas sūdzības iesniedzēju gadījumā ir izpildīts. Līdz ar to apelācijas sūdzības iesniedzēju prasība Vispārējai tiesai ir jāatzīst par pieņemamu un ir jāpieņem to apelācijas sūdzība, jo otrais pamats ir pamatots.

127. Savukārt es uzskatu, ka Tiesa nevar lemt pēc būtības par apelācijas sūdzības iesniedzēju celtajām prasībām, jo Vispārējās tiesas novērtējums attiecas tikai uz prasības pieņemamību, neuzsākot izskatīšanu pēc būtības.

128. Tātad lieta ir jānodod atpakaļ Vispārējai tiesai sprieduma taisīšanai par apelācijas sūdzības iesniedzēju prasījumiem atcelt strīdīgo lēmumu, ciktāl tas attiecas uz atbalstu E 2/2005.

VI – Par tiesāšanās izdevumiem

129. Tā kā lieta tiek nodota atpakaļ Vispārējai tiesai, lēmuma par tiesāšanās izdevumiem, kas ir saistīti ar šo apelācijas tiesvedību, pieņemšana ir jāatliek.

VII – Secinājumi

130. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai nopriest šādi:

- 1) noraidīt apelācijas sūdzību, ciktāl tā attiecas uz Vispārējās tiesas 2011. gada 16. decembra rīkojuma lietā T-203/10 *Stichting Woonpunt* u.c./Komisija apsvērumiem par Komisijas 2009. gada 15. decembra Lēmuma C(2009) 9963, galīgā redakcija, par valsts atbalstu E 2/2005 un N 642/2009 – Nīderlande – Pastāvošs atbalsts un īpašs atbalsts katram projektam mājokļu sabiedrību labā daļu attiecībā uz atbalstu N 642/2009;
- 2) atcelt iepriekš minēto rīkojumu lietā *Stichting Woonpunt* u.c./Komisija, ciktāl tas attiecas uz Lēmuma C(2009) 9963, galīgā redakcija, daļu attiecībā uz atbalstu E 2/2005;
- 3) atzīt apelācijas sūdzību par pieņemamu, ciktāl tā attiecas uz Lēmuma C(2009) 9963, galīgā redakcija, daļu attiecībā uz atbalstu E 2/2005;
- 4) nodot lietu atpakaļ Vispārējā tiesā lēmuma pieņemšanai par prasības pamatotību, ciktāl tā attiecas uz Lēmuma C(2009) 9963, galīgā redakcija, daļu attiecībā uz atbalstu E 2/2005;
- 5) lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu atlikt.